

גיטין פד

משה שווערד

1. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף פד עמוד א

על מנת שתבעלי לפלוני נתקיים התנאי הרי זה גט. מיהו איפשר דלכתחלה לא תבעל לו דהא אינה מגורשת עד שתבעל לו נמצאת תחלת ביאה באיסור, דעודה אשת איש, והכי איתא בירושלמי ע"מ שתבעלי מפלוני בתחלה הוא אסור לבעול עבר ובעל הותר הגט למפרע, והא דאמרי' לעיל ע"מ שתנשאי לפלוני הרי זו לא תנשא לו ופרישנא טעמא כדי שלא יאמרו נשותיהן נותנין במתנה הא לאו הכי מותרת לינשא לו היינו משום דהתם ע"מ שתנשאי לו קאמר וכיון שנכנסה לחופה נתקיים התנאי דחופה עושה נישואין ובחופה ליכא איסורא והילכך טעמא דשלא יאמרו נשותיהן נותנים במתנה הא לאו הכי מותרת לינשא לו. ...

2. שו"ע אבן העזר - סימן קמג: (טו)

אמר לה: ע"מ שתנשאי לפלוני, אם נשאת לו, הרי זו מגורשת. אבל אמרו חכמים: לא תנשא לו, שלא יאמרו נשותיהם נותנים במתנה זה לזה: הגה - ואפילו לא התנה עמה בפירוש שתנשא לפלוני, אלא שניכר שגירשה משום זה, כגון שאותו פלוני נתן לה ממון כדי לגרשה, והוא מעלה לה מזונות כדי שיקחנה, וכל כיוצא בזה (הגהות מרדכי בקדושין). ואם נשאת, לא תצא. ואם נשאת לו תחלה, וגירשה, מותרת לכל, שהרי נתקיים התנאי, נשאת לאחר קודם שתנשא לאותו פלוני, תצא ממנו. ולא יחזור עולמית, וצריכה ממנו גט. והולד ממנו ממזר: הגה - נשאת אחר כך לאותו פלוני שהתנה עמה הבעל, הוי גט למפרע ואין הבנים ממזרים (טור), אבל לא יחזירה עולמית משום דהוי כמחזיר גרושתו (טור בשם הרמ"ה). נתקדשה לאחר, תצא ולא תחזור לו אלא אחר מיתת הבעל, או שיתן לה גט אחר בלא תנאי (ג"ז שם):

3. תוספות מסכת גיטין דף פד עמוד א

אלא א"ר נחמן ה"ק - וא"ת דמעיקרא לא אמר כך וי"ל דמעיקרא סבר דאפקעי רבנן קידושין מינה ולבסוף חזר בו שאין נראה לו סברא דבשביל חששא מועטת כזו יפקיעו רבנן קידושין.

4. ספר קובץ ביאורים - מסכת גיטין אות נד

דף פ"ד ע"א א"ל רבא לו הוא דלא תנשא הא לאחר תנשא, והא בעי קיומי לתנאיה. וכ"ת אפשר דמינסבא היום ומיגרשא למחר ומקיימא לתנאיה. קשה לי האיך אפשר לומר כן, הא קי"ל לשמא ימות חיישינן, וא"כ האיך תנשא לאחר, ניחוש שמא ימות בינתיים אותו הפלוני, ולא תוכל לקיים תנאה לעולם וצ"ע:

5. תוספות מסכת גיטין דף פד עמוד א

על מנת שתעלי לרקיע אינו גט - בהשוכר את הפועלים בסופו (ב"מ דף צד). גרסינן אם נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט ותימה היאך יכול לקיימו וי"ל ע"י שם קשה להרב ר' אלחנן דהוה לן למילף מתנאי בני גד ובני ראובן שיכול לקיימו אבל היכא שלא יוכל לקיימו כי הכא הוה לן למימר דאף על גב דתנאי בטל מעשה קיים כי היכי דילפינן בפרק מצות חליצה (יבמות דף קו) דבעינן שיוכל לעשות ע"י שליח וי"ל דהתם לא ילפינן אלא שהמעשה יכול לעשות ע"י שליח אבל תנאי אין לחוש אם לא יוכל לעשות ע"י שליח או אינו יכול לעשות כלל.

6. תוספות הרא"ש מסכת גיטין דף פד עמוד א

ע"מ שתעלי לרקיע וכו' אינו גט. ואפי' נתקיים ע"י שם [לא] היה דעתו לכך, ובסוף השוכר את הפועלים גרסי' אם נתקיים התנאי הרי זה גט ושמא משום... בשם.

7. אור שמח הלכות אישות פרק ו הלכה יא

[יא] התנה על האשה כו' שתבעל לאביה ולאחיה כו', אבל אם התנה שיתן לי פלוני חצירו, או שישא בתו לבני וכיוצא בזה תנאו קיים, שהרי אפשר בידה לקיימו, ותתן לפלוני ממון רב עד שיתן לו חצירו כו', שהרי אין כאן עבירה, וכן כל כיו"ב: מקור דבריו מסוגיא דגיטין פ"ד ע"א, פלוני נמי אפשר דמשחדא ליה בממונא אלא אבא כו' אבא ואביך מי עבדא איסורא. ולכאורה צ"ב, א"כ באומר ה"ו גיטך אם מתי (שם עב, א) איך הוי גט, הא אין בידה לקיימו וכי"ב, וכן באומר הרי זה גיטך אם תמות חברתך (ביומא פ"ק יג, א עיי"ש), וכן אם ירדו גשמים, ודאי אי אפשר לקיימו. אולם זה ודאי, כיון דאינו מתנה עמה שהיא תקיים זה, או הוא יקיים זה, רק אם יקרה כך יהיה כן, א"כ תליא אם באפשרות הדבר להתקיים בטבע העולם הוי תנאי גמור ומהני. ולכן אמר בפרק בכל מערבין (עירובין לו, ב) דאם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה כו' וכי"ב, ובפ"ק דיומא, אם תמות חברתך, דאינו תולה רק בהתהוות הדבר, לא שהנוכחי זולתו יקיים זה, וז"ב, נמצא אם התנאי הוא שתהיה בפועל מכון מבעלי התנאים, כי מתנה בדבר שאינו תלוי ברצונם לא הוי תנאי, והוי בגדר תנאי שא"א לקיימו, אבל

בתנאי שאינו במכוון, כמו אם יהא כך, אז אם הוא ענין שיכול להתקיים ע"י טבע העולם, כמו ע"מ שירדו גשמים, הוי תנאי תנאי, או אם תמות חברתך הוי תנאי, אבל כי מתנה ע"מ שיהא גלגל חמה עומד, ואח"כ אירע איש כיהושע בן נון והעמיד החמה, בכ"ז אין זה ענין שיכול להתקיים בטבע העולם, ולכן כל מה דעבדי ע"מ כן, אין זה מפעולות הקיימות, רק כשחוק הנערים, אף שהתנה שלא במכוון בעלי התנאים. ולכן לא מצאנו שיהא תנאי באופן שיתנה אם יעלה לרקיע, דאף על פי שיתנה עמה, אם יהא שתעלה לרקיע, או שיעלה אחר לרקיע, כיון שאינו מדברים המקוימים בטבע העולם אינו תנאי כלל:

8. גרש ירחים מסכת גיטין דף פד עמוד א

(מז) בגמרא איבעיא להו כו' על מנת שתאכלי בשר חזיר כו'. ויש לדקדק לפי מה שנסתפק במשנה למלך פרק ה מיסודי התורה (הלכה ח) אם יכול לקיים מצות עשה כגון אכילת מצה בשלא כדרך הנאתו, אם כן כיון דמיקרי אכילה גם לענין קיום התנאי, יהיה מיקרי קיום תנאי במה שתאכל שלא כדרך הנאה, ואי משום דאסור מדרבנן, אם כן תיקשי לאביי על מנת שלא תינשא לעיל דהוי תנאי, הא מדרבנן אסורה להנשא לו, כדלעיל, אלמא משום הא לא מיקרי אי אפשר לקיימו, ואם כן כאן נמי תוכל לאכול שלא כדרך הנאתן, דליכא רק איסורא דרבנן.

מיהו אי אמרינן שאינו יוצא בשלא כדרך הנאתו, אם כן שפיר יש לומר איסורא דרבנן הוא בכלל אפשר לקיימו, ולעיל נמי מיקרי אפשר לקיימו, ומיהו הכא בשלא כדרך הנאתו לא הוי אכילה, ולא הוי קיום תנאי בהכי.

מיהו אכתי קשה, אי אין מבטלין איסור לכתחילה, דרבנן, אם כן תוכל לבטל חד בתרי, וביבש ביבש בטל ברובא, ושפיר יתקיים תנאה באכילה.

[1] ואפשר דבחזיר לא משכחת ביטול, דניכר בטעמא, דמשמע דאין היתר שטעמו כטעם החזיר, דהא אמרינן בפרק כל הבשר (חולין קט, ב) אסר לן חזירא, שרא לן מוחא דשיבוטא, משמע שאין שום טעם בשר כטעם חזיר, ולא שייך ביטול, ולהכי דייקא ואמר התנאי על בשר חזיר.

מיהו לקמן ע"ב נקט נמי על מנת שתאכלי תרומה, ואם היתה נזירה על מנת שתשתי יין. ואפשר לומר דאית ביה קפידא, על פי מה שמבואר בחושן משפט סימן פ"ב (סעיף ח) בחשוד שהוציא שטר, וטוען הלוה אישתבע לי, והוא חשוד, נשבע הלוה ונפטר, [2] אם כן יש לומר דקפיד דוקא שתעבור על איסור תורה, כדי שיהיה פטור מן הכתובה, שיטעון אישתבע לי דלא פרעתך.

מיהו לאידך דעה צריך לומר דלא הוי קיום תנאי על ידי ביטול, או דאביי סבירא ליה הך ברייתא על מנת שלא תינשאי, דלא כרבי יהודה בן תימא, ודוק היטב:

9. ספר דבר יעקב

ח | א"ר יהודה בן תימא כל שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה - פירש"י דוחה אותה לצערה בדברי הבאי. ורש"י [ב"מ צד.] מפרש אין בלבו לשום

תנאי אלא כוונתו להקניט. ולפי"ז אם יהיה מקרה שידוע שהתכוון ברצינות התנאי יחול, אבל מלשון הרמב"ם [אישות ו-ב] משמע שזה אחד ממשפטי התנאים, שיהיה תנאי שאפשר לקיימו. והריטב"א [בב"מ שם] כתב שאף לפי מה דקיי"ל [עיי' לעיל עה. אות יד ואות יח] שלית הלכתא כר"מ ולא בעינן תנאי כפול ושאר משפטי התנאים, מ"מ בעינן תנאי שאפשר לקיימו, דתנאי שא"א לקיימו אינו תנאי משום שהוא כמפליג בדברים, ולא משום שבעינן משפטי התנאים.

10. ספר דבר יעקב

י' ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין
שמא נבעלה להן – רש"י מפרש שמא תבעל להן
ויתבטל הגט, ולפ"ז לשון שמא נבעלה [בעבר] לאו
דוקא אלא החשש לעתיד שמא תבעל. הרש"ש
מביא שהתוס' [כאן ולעיל פב: ופג.] גורסים שמא
תבעל.

הרמב"ן מקשה על רש"י שאין הלשון מתוור.
ומפרש הרמב"ן [הובא ברשב"א ובר"ן] שכוונת
הברייתא אפ' ראינו שהיא התיחדה עם האבא והבעל
טוען שנבעלה, לא חיישינן שנבעלה עד שיהיו עדים
על כך, ולא אומרים בכה"ג הן הן עדי יחוד הן הן
עדי ביאה.

11. תוספות הרא"ש מסכת גיטין דף פד עמוד א

ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה להם. [פי'] שמא תבעל להם, משמע הא לפלוני חיישינן וכן תניא
בהדיא בתוספתא ע"מ שלא תבעלי לפלוני חוששין שמא תבעל לו, ומאי שנא הא לפלוני נמי איכא איסורא דאשת איש,
וי"ל דחיישינן שמא תבעל לאחר מיתת המגרש...

12. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף פד עמוד א

ועוד דמה הפרש יש בין אבא ואביך ובין פלוני דאי משום דבאבא ואביך איכא איסורא באחר נמי הא איכא איסורא דכל
שנבעלה לו הגט בטל ובתנאה קיימא ונמצא בא על אשת איש, ומיהו בהא איכא למימר דבאחר איכא למיתש שמא תבעל
לו אחר מיתת המגרש דאיהו לאו איסורא קא עביד, הילכך חוששין שמא תבעל לו אבל באבא ואביך דבכל שעתא באיסורא
קיימא להו לא חיישינן שמא תבעל להן, וכן פירשו בתוס' דבהכי איכא לאיפלוגי בין פלוני לאבא ואביך.

13. דף על הדף גיטין דף פד עמוד ב

בגמ': הרי זה גיטך על מנת שתאכלי בשר חזיר וכו' על מנת שתאכלי תרומה וכו'.

הקשה הגאון ר' יוסף שלום אלישיב שליט"א: צ"ע אחר שכבר כתב התנא על מנת שתאכלי בשר חזיר, מה הוצרך לשנות עוד
דוגמאות הלא התנאי דאכילת חזיר הוא מקיף את הכל בתוכו.

ובנזירה על מנת שלא תשתי יין. י"ל דאשמעינן דלא חשיב שאפשר לקיים התנאי בהיתר. דאם תשאל על נזירותה ותשתה היין
בהיתר לא חשיב קיום התנאי, דדעתו היתה דוקא שתשתה בעודה נזירה.

אמנם בתרומה צ"ע מה אשמעינן. ואם בא להשמיענו כנ"ל דכשאוכלת התרומה בהיתר לא חשיב קיום התנאי, זה אינו, דהא לא
שייך אצלה היתר תרומה כיון שהיא גרושה ואם תנשא לכהן אסרה לו ואינה אוכלת בתרומה. וצ"ע. ואולי אשמעינן דאע"ג דיש
בזה מיתה בידי שמים חשיב נמי אפשר לקיים התנאי.

14. ספר דבר יעקב

א | תיפוק ליה דמתנה על מה שכתוב בתורה
הוא וכל מתנה על מש"כ בתורה תנאו בטל –
| התוס' [כתו' נו.] והתורא"ש [ב"מ נא.] מקשים על

הא דמקדש ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה שר"מ סובר הרי זו מקודשת ותנאו בטל, שע"כ מירי בדכפליה לתנאיה ואמר אם יהיה לך עלי שאר כסות ועונה אין את מקודשת, דאם לא כפל התנאי, גם אם אינו מתנה על מש"כ בתורה אינו תנאי. ומקשים התוס' והתורא"ש היאך תהיה מקודשת הרי פירש בהדיא שאם יהיה שאר וכסות לא תהיה מקודשת.

והתוס' ישנים [בגליון התוס' בכתו'] והתורא"ש [ב"מ נא. ובכתו'] מתרצים בשם ר"ת, וכ"כ התוס' שאנן והריטב"א בכתו', שכיון שהתנה נגד התורה אין כוונתו לעשות תנאי, אלא להפליג בדברים, וכמו הרי את מקודשת לי ע"מ שתעלי לרקיע שהיו כמפליג בדברים. וכ"כ הפנ"י בכתו' דאנן סהדי שאין פיו ולבו שווין. והרשב"א [ב"ב קנז:] כתב שגם תנאי שחסר בו מן שאר משפטי התנאים, אינו חל משום שהיו כמפליג בדברים.

המתנאי [הל' מלוה ולוה ריבית סימן לו ד"ה פשיטא] והקו"ש [כתו' אות קסז וגיטין אות נה] מקשים מהגמ' כאן לגבי ע"מ שתאכלי בשר חזיר מפליגי אביי ורבא אי הוי מפליג בדברים, ופריך תיפוק ליה שהיו מתנה על מש"כ בתורה, והיינו אפי' נימא שאינו מפליג בדברים, מ"מ תנאו בטל משום שמתנה על מש"כ בתורה, אלמא תרי מילי נינהו.

ובחו' חמדת שלמה [כתו' שם], מקשה היכא שאדם עושה תנאי כלפי עצמו כגון הא דאיתא בגמ' [נויר יא.] הריני נזיר ע"מ שאשתה יין הרי זה מתנה על מש"כ בתורה, וקשה מה שייך לומר שהוא מפליג בדברים כלפי עצמו.

התוס' בכתו' והתורא"ש מתרצים שכל תנאי ילפינן מכני גד וכני ראובן, ואילולא הלימוד משם לא היה בכח שום תנאי לבטל מעשה, ואפי' לא נתקיים התנאי המעשה קיים, הלכך התנאי מהני רק דומיא דהתם שלא התנו לעבור על דברי תורה. ומבארים האחרונים [ברכ"ש ב"מ סימן לו וקו"ש כתו' אות קעג] שכל הערטה מעשה על תנאי, אין הפשט שהמעשה חל רק על אותו צד שהתנאי מתקיים, אלא המעשה חל בכל אופן [בשני הצדדים], ואם אח"כ לא יתקיים התנאי או התנאי ישבור את

המעשה. וחידוש זה שתנאי יכול לשבור מעשה ילפינן מתנאי דבני גד וב"ר, ולכן בעינן שיהיה דומיא דהתם, אבל מתנה על מש"כ בתורה אינו תנאי, ולכן נשאר המעשה קיים בכל אופן.

ויסוד זה שהמעשה חל בכל אופן ותנאי בא לשבור המעשה [בלשון הרא"ש: תנאי מילתא אחרית]. כתב הרא"ש בתשובה [כלל לה-ט הובא באבנ"מ סימן לח-יד] וקו"ש ח"ב סימן מב, עיין לעיל לב: אות ו ועד: אות ה. [דהנה מבואר בגמ' [כתו' עג.] מי שמקדש על תנאי כגון ע"מ שאין עליך נדרים או מומין, ואח"כ מבטל התנאי הרי זה מקודשת. ומקשים התוס' [סוד"ה לא] והר"ן איך חלו הקידושים בלי קיום התנאי, הרי לא קידש על הצד שיש עליה נדרים. ומתריץ הר"ן [וכן משמע בתוס'] שכל תנאי שאדם מתנה להנאתו, כוונתו להתנות ע"מ שאני אקפיד אם יהיה עליך נדרים, וכיון שמחל על התנאי ואינו מקפיד, נחשב שקיים התנאי.

ובתשובת הרא"ש מתריץ שתנאי מילתא אחרית, כלומר המעשה קיים בכל אופן, [דאי אפשר לעשות מעשה רק על צד אחד], והתנאי בא לבטל המעשה, ותנאי הוי חידוש התורה שע"י תנאי אתי דיבור ומבטל המעשה, ויכול לבטל התנאי, משום שאתי דיבור ומבטל דיבור, ואחרי ביטול התנאי נשאר המעשה בלי תנאי.

15. תוספות מסכת גיטין דף פד עמוד ב

והיפוך ליה דהוה מתנה על מה שכתוב בתורה - אומר ה"ר אלחנן דקרע את כסותי ע"מ לפטור אע"ג דנזקין חשיב להו גמרא בערכין (דף ו:): מלוה כתובה בתורה מ"מ לא חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה כיון שמוחל בהדיא אבל ודאי אם היה אומר קרע את כסותי ע"מ שאין לך עלי דין נזק חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה כמו בעל מנת שאין לך עלי אונאה.

16. ספר דבר יעקב

זו כי אמרינן מתנה על מה שכתוב בתורה תנאי בטל כגון שארה כסותה ועונתה דודאי קא עקר אבל הכא מי קאמר לה לא סגיא דלא אכלה לא תיכול ולא תגרש - ואף אם אח"כ אכלה בשר תזיר מ"מ אין התנאי נחשב למתנה על מש"כ בתורה כיון שלא עקר באופן ודאי את דין התורה. וכע"ז איתא בגמ' [ב"מ נא:] האומר לחבירו ע"מ שאין

לך עלי אונאה, שמואל אמר תנאי קיים, ואף לר"מ שסובר לגבי שאר וכסות שתנאי בטל, ה"מ התם דודאי קא עקר אבל הכא מי יימר דעקר, דאפשר שאין אונאה, ואף אם בסוף נמצא אונאה אינו מתנה על מש"כ בתורה כיון שלא היה ודאי קא עקר. לכאורה קשה דמ"מ אח"כ התברר שבשעת התנאי היה בו אונאה ונעקר דין תורה. ומבאר הגרי"ז [הל' נחלות ו-י וכ"כ הברכ"ש סימן לח-ב בשם הגרי"ז] שאפשר לבאר גדר מתנה על מש"כ בתורה שאי אפשר שתנאי יחול נגד דין תורה, ואפשר לומר שתנאי יכול לחול אלא שכיון שאינו רשאי לעשותו התנאי מתבטל. /ומוכיח הגרי"ז כמו הצד השני, דלפי הצד הראשון שדיכורו לא מהני נגד הדין, מה הנ"מ אם יש כאן עקירה ודאית או לא, הרי אח"כ נמצא שיש כאן עקירת דין תורה, אלא ראייה שהוי חלות דין ביטול על עצם ההתנאה, אם בשעת עשית התנאי ודאי קעקר.

חן דילכון אמר שאני הכא הואיל וקנאתו ליפסל בו לכהונה – לשון וקנאו משמע שהיא צריכה לקנות הגט, וכן לשון רש"י זכתה בו ע"מ תנאי הראשון. ולכן כתב הפ"ת [סימן קלז-ג] בשם הגט מקושר, שכאשר הבעל נוטלה כדי לחזור ולגרש בה, צריכה להקנות לו הגט, ואם אינה מקנה לו, אינה מגורשת דבעינן שהגט יהיה של הבעל. וצ"ב למה זכתה האשה בגט, הרי אינה מגורשת וא"כ הוי נתינה בטעות.

ולכאורה קשה מכאן לשיטת הקה"ח [סימן ר-ה] ואבנ"מ [סימן קלט-ג הנ"ל ע"ו: אות ב] שסובר שלא בעינן בגט תורת זכיה, אלא נתינה בידה וחצירה, וא"כ אין האשה קונה נייר הגט. ואפשר שהקה"ח ילמד הא דאמרינן הואיל וקנאתו אין הכוונה שזכתה בגט, אלא הואיל והנתינה הראשונה של הגט פעל כבר גירושין [לענין לפוסלה לכהונה], בעינן נתינה חדשה להתירה לעלמא.

מינה היאך מתגרשת באותו גט, הרי אין אשה מתגרשת שני פעמים באותו גט. וכע"ז כתב הרמב"ן בספר הזכות [ריש פירקין] שאם גירש חוץ מפלוני לפי ר"א שהוי גט, אינו יכול לחזור ולגרש באותו גט כדי להתירה לפלוני, כיון שקנתה הגט וכבר עשה הגט שליחותו והוי כשטר שנמחל שיעבודו. הריטב"א והראב"ד חולקים על הרמב"ן וס"ל שיכול לגרש באותו גט, כיון שהגירושין הראשונים לא פעלו גירושין גמורים. וכך יסבור רש"י כאן.

טו רד"ה שאני וכו' דקנאתו בנתינה קמייתא ליפסל בו לכהונה הילכך אי לאו דהדר שקיל לה מינה לא מהניא אמירה שהרי כבר זכתה בו ע"מ תנאי הראשון – הרשב"א מקשה דא"כ דמחמת שנפסלה לכהונה נחשב שקנתה הגט, כי הדר שקיל

19. תפארת יעקב מסכת גיטין דף פד עמוד ב

שם שאני הכא הואיל וקנאתו לפסול מן הכהונה. משמע בהדי' דאפי' בהך דמתני' שגירש להתיר לכ"ע חוץ פלוני ודבריו נתבטלו שאינה מותרת כלל מ"מ קנאתו ליפסל לכהונה, וכמו כן להגך דפסקו דאפי' בעל מנת פליגי רבנן דלא הוי גט מ"מ נפסלה לכהונה רק לדעת הזאת אי נשאת לפלוני אחר מות בעלה ומת פלוני מותרת לכהן בודאי דמה בכך דהוי ריח גט ה"מ אי נתקיים התנאי עכ"פ אבל בעברה על התנאי לא עדיף מתנאי דעלמא דבטל למפרע ואפי' ריח גט לא הוי וה"ה תנאי זה, וז"ב:

20. תוספות הרא"ש מסכת גיטין דף פד עמוד ב

ואם כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול. מכאן משמע דמחקים אין פוסלין בגט אם הם מקויימים. מהו דתימא ה"מ לאחר התורף. בהא קאמר מתני' דוקא כתבו בתוכו אבל לפני התורף אפי' ע"פ נמי פסול משום דסופר כתב לדעת מה שאמר לו הבעל, קמ"ל דלכל מה שירצה הבעל כתב וכיון שחזר בו הבעל חזר ואפי' לפני התורף, אבל כתבו בתוכו אפי' לאחר התורף פסול

גזירה אטו לפני התורף, ור"ב ס"ל דאפי' בע"פ נמי פסול לפני התורף דקאמר שתוקי שתקיה לבעל שלא יעשה שום תנאי לפני התורף ור"ב לטעמיה דקאמר לקמן דלפני התורף דברי הכל פסול. [1] וכולה הך שמעתין כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי דקיי"ל כותיה אבל ר"מ לא חייש דמכשר אפי' מצאו באשפה.

21. חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף פד עמוד ב

ור"ב אמר לא שאנו דבעינן כתבו אבל על פה לא פסול אלא לאחר התורף אבל לפני התורף כגון שאמר לסופר לכותבו על דעת כן אפילו על פה פסול, ולא יגרש בו אפילו סתם כיון שאינו כורת בשעת כתיבה. [1] וכתבו בתוס' דכל האי סוגיא אזלא כר' אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי ובעי כתיבה לשמה דאילו לר' מאיר לא גרע בשנכתב הגט על דעת חוץ מפלוני ממצאו באשפה וחתמו ונתנו לה דכשר לר"מ. וזה ראייה דהלכתא כרבי אלעזר. [2] ואיכא לפרושי דרבא מדינא קאמר דלפני התורף כיון שנכתב על דעת כן הרי זה כנכתב שלא לשם כריתות דשוב אין לו תקנה, ומיהו לא גזרינן בחוץ דעל פה דלאחר התורף אטו דלפני התורף דבעל פה לא גזרינן וכדקתני מתני' כתבו דוקא ואוקימנא בחוץ אלמא בלאחר התורף דוקא כתבו, וטעמא משום דבין מקום למקום בעל פה לא גזרינן אבל בכתיבה גזרינן חוץ דלאחר אטו דלפני, והלכך כתבו בתוכו אפי' לאחר התורף אפי' חזר ומחקו פסול דגזרינן כתב דלאחר התורף אטו כתב דלפני התורף דכתב דמילתא אלימתא היא איכא למיגזר דילמא טעו.

22. פסקי רי"ד מסכת גיטין דף פד עמוד ב

אם כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול. פי' שנכתב הגט לשם שיור אע"פ שחזר ומחקו פסול הוא ואין לו תקנה עד שיכתוב אחר, וסתם מתני' ר' אלעזר היא דלא בעי עידי חתימ', והאי דכת' וכתב לה אכתיבת הגט קאי, דאי ר' מאיר כיון דאיכא עידי חתימה לא איכפת לן בכתיבת הגט כלל, כדאמרן בפ' כל גט אמ' רב נחמן אומ' היה ר' מאיר אפי' מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר. [2] אי נמי יש לומר דאפי' תימ' ר' מאיר, דעד כאן לא מכשר ר' מאיר אלא התם דאיכתב לשם גירושין, אבל האי דלא איכתב לשם גירושין שהרי יש בו שיור אפי' ר' מודה דפסול.

23. דף על הדף גיטין דף פד עמוד ב

בגמ': אמר רב ספרא, כתבו בתוכו תנן וכו'. ביאר בזה הגאון ר' אשר אריאלי שליט"א: דפסול זה דכתבו לפני התורף הוא דהוי כנכתב שלא לשמה, והיינו דכתיבה בדעת גירושין פסולים אין זה כתיבה בדעת גירושין, ופשוט שאף יכוין לגירושין כהלכתם ע"י שימחוק התנאי דלא מהני דאין הדעת גירושין - הלשמה חייל בהגט אלא כפי הגירושין הכתובים בהגט. וכמש"כ הראשונים דאתיא כר"א דבעיא כתיבה לשמה [ועי' פנ"י דהק' דאף לאחר החורף יפסל משום חתימה שלא לשמה, והוי מזויף מתוכו].

אכן, התוס' רי"ד בדרך א' כתב דאתיא אפי' כר"מ דגם לדידי' בעי לשם גירושין, והיינו ע"פ הגמ' בדף [כד, ב] דילפי' מכריתות דינא דלשם גירושין ומ'וכתב לה' דינא דלשם האיש ולשם האשה וס"ל להתורף"ד דרק הלשם איש והאשה תליא בהחתימה לר"מ, ומבואר בדף [כג, א] דעי"ז חייל הלשמה בכל הגט - כאילו כותבו לשמה - אבל דינא דלשם גירושין תליא בכתיבת דברי הכריתות גופייהו דבכך הויא ספר כריתות.

וי"ל בביאורו, דהנה חזינן מהתורף"ד ששייך חלות שם ספר כריתות בעלמא בלא שהוא ספר כריתות דגירושי פלוני ופלונית, ופשוט דלגרש בו בעינן שטר של דברי גירושין ידיל' ודידה, אבל לחלות הלשמה סגי בהשטר דדברי הגירושין בעלמא הוי לשמה. ומעתה י"ל דלחלק שטר זה לא בעי עדים, דלזה לא בעי דעת המתחייב כלל, וביד כל אדם לכותבו, וכל כתב על דברי גירושין בעלמא הוי שטר על דברים אלו ועדים לא מוסיפים לזה כלום, ורק שטר על עשי' דידיל' בעי' לעדים, וממילא דהא דעיקר השטר זוהי חתימתו זהו רק לענין דבר הגירושין דידהו, אבל בתורת כתב דדברי גירושין בעלמא הכתב גופי' הוא העיקר ובי' תליא הלשמה.

24. חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף פד עמוד ב

אשתכח כללא דשמעתא: [1] דחוץ פוסל לפני התורף בין בכתב בין בע"פ אע"פ שחזר ומחקו או בטלו, [2A] לאחר התורף בכתב פוסל אע"פ שחזר ומחקו, [2B] בעל פה אינו פוסל אם חזר ובטלו קודם נתינה, [3] וע"מ בכתב לפני התורף כחוץ דמי, [4] אבל לאחר התורף כשר אם חזר ומחקו או שנתקיים, [5] וע"פ בין לפני התורף בין לאחר התורף כשר לעולם אם נתקיים או שחזר ובטל, שלא מצינו פסול בע"מ על פה לעולם ואפילו לפני התורף, ויש פוסלין מדאמר רבא שתיקו שתוקי לבעל משמע לגמרי שלא יזכיר אפי' על מנת, והראב"ד ז"ל מביא ראי' להכשיר מדתנן בפרק מי שאחזו כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש וכתבו בתוך י"ב חדש אינו גט ר' יוסי אומר כזה גט, ומפרש התם טעמא דרבי יוסי משום דה"ק להו כתבו מעכשיו ותנו לאחר י"ב חדש אלמא אם אמר להו הכי כשר ואע"פ שנכתב על תנאי ליתנו לה לאחר י"ב חדש, וזו אינה ראייה דהתם אין נתינת תנאי בכתיבה אלא לעדים הוא שלא עשאן שלוחים להולכה אלא לאחר י"ב חדש אבל הגט לא על מנת נכתב כלל, ומיהו נראין הדברים שאין ע"מ פוסל לעולם על פה, והר"ם הספרדי ז"ל מחמיר, ולמה להם החומרא הזו כסבורין לומר דתנאי דלפני התורף ע"פ פסול תורה הוא בחוץ וגזרינן בע"מ, ולא היא מדמכשר רב ספרא ש"מ פסול גזירה בעלמא הוא, ודייקא לי מילתא מדקאמרין לרבא ומתני' דקתני כתבו ואוקימנא בחוץ אבל ע"מ לא פסיל לאחר התורף, ואי ע"מ דע"פ לפני התורף פוסל לא הוה לן למימר ומתני' דאוקימנא בחוץ דהא אי לפני התורף בין כתבו בין לא כתבו קשיא דע"מ נמי פוסל, ועוד דהא דתני אבוה דר' אבין קמיה דר' זירא כתב גט על תנאי ודאי בשכתבו בתוכו קאמר דבהכי מוקי לה ר' זירא ואי ע"פ קשיא לרב ספרא ולרבא ליכא לתרוצה אלא כדקתני דברי הכל פסול ולפני התורף וש"מ דוקא כתב.